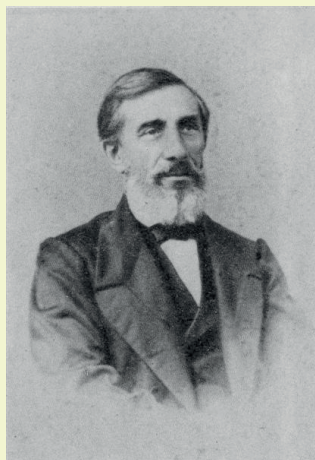

Микола Костомаров і Харківський університет

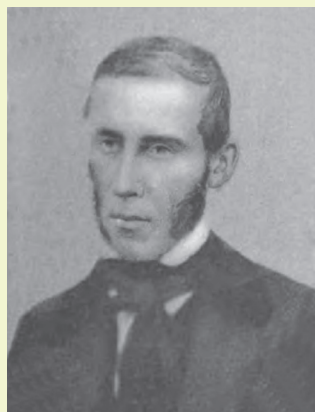
Микола Іванович Костомаров народився 4(16) травня 1817 р. у селі Юрасовка на Воронежчині. Майбутній відомий історик, етнограф та письменник був сином поміщика і кріпачки. Для того щоб здобути вищу освіту, М. Костомаров вступив до Харківського університету. На хвилі розвитку українського національного відродження представники інтелігенції збирали народні пісні, документували звичаї та традиції. У цьому руслі М. Костомаров, ще будучи студентом, брав участь в етнографічних експедиціях на околицях Харкова. Під впливом Г. Квітки-Основ'яненка він почав писати праці українською мовою. Це рішення було свідомим.

І. І. Срезневський

Збирання фольклору з часом перейшло в процес наукового аналізу усної народної творчості. Завдяки І. Срезневському М. Костомаров звернув увагу на необхідність дослідження української історії, мови та фольклору. Перша магістерська робота М. Костомарова була присвячена історії укладення релігійної унії 1596 р. в Україні. Але в університеті вона не отримала схвалення. Харківський митрополит Інокентій навіть знайшов у роботі «нерусский дух». Як наслідок, автора змусили спалити наукову працю.

Друга магістерська робота М. Костомарова з історичної фольклористики також не була прийнята консервативною професурою через українську тематику. М. Костомаров, працюючи в університеті на посаді субінспектора, 1843 р. надрукував, а згодом за підтримки історика М. Луніна захистив магістерську роботу (1844), в якій не лише дослідив українську народну творчість, але й довів її право називатися достовірним джерелом з історії України. Крім того, дослідник в альманасі «Молодик» (1843) закликав молоде покоління письменників і науковців не тільки вживати українську мову в літературній творчості, дослідницькій роботі, вивчати духовну культуру українців, а й здійснювати народознавчі дослідження. Саме в Харкові вчений висунув тезу про існування «двох руських народностей» – української та російської.

А. Л. Метлинський

Здобуті під час навчання в Харківському університеті знання сприяли становленню М. Костомарова як багатогранної особистості – науковця, письменника і громадського діяча. Він зумів виявити себе в різних галузях. Харківський період життя М. Костомарова ознаменувався не тільки науковою, а й літературною діяльністю. 1838 р. була надрукована драма «Сава Чалий», 1840 р. – повість «Сорок літ», а 1841 р. – трагедія «Переяславська ніч». Поезії, що увійшли до збірок «Українські балади» (1839) та «Вітка» (1840), написані в романтичному стилі. М. Костомаров також став автором казок «Торба», «Лови», повісті «Казка про дівку Семилітку». Як письменник-романтик, М. Костомаров був переконаний, що його літературна творчість покликана зберегти українську мову та духовні традиції для нащадків.

А. О. Валицький

Починаючи з 1843 р., М. Костомаров працював у Тимчасовій комісії для розгляду давніх актів, у 1844–1845 рр. – учителював у Рівному та Києві, після цього став ад'юнкт-професором Київського університету (1846), одним із засновників Кирило-Мефодіївського товариства (грудень 1845 р.), автором його програмного документа – «Книги буття українського народу». За активну опозиційну діяльність М. Костомаров 1847 р. зазнав переслідувань поліцією. Як наслідок, упродовж 1848–1856 рр. знаходився в адміністративному засланні в Саратові.

Після амністії вчений переїхав до Санкт-Петербурга, де в 1859–1862 рр. працював на посаді професора Петербурзького університету. М. Костомаров був одним із засновників та співробітників першого україномовного журналу на території Російської імперії – «Основа» (1861–1862), став одним із перших українських літературних критиків. Крім цього, дослідник редагував збірник «Акты Южной и Западной России». Перу М. Костомарова належать історичні монографії: «Богдан Хмельницький» (1857), «Руїна» (1879–1880), «Мазепа» (1882); літературні твори соціального спрямування: історична драма «Кремуцій

МОЛОДИКЪ

НА 433 ГОДЪ,

УКРАИНСКІЙ ЛИТЕРАТУРНЫЙ

СБОРНИКЪ,

Издаваемый М. Бѣцкимъ.

ЧАСТЬ ВТОРАЯ.

ХАРКОВЪ.

ВЪ УНИВЕРСИТЕТСКОЙ ТИПОГРАФИИ.

1845.

Альманах Молодик. 1843 р.
Частина II

П. П. Гулак-Артемівський

Корд» (1862), повісті «Син» (1869), «Кудеяр» (1875), «Чернігівка» (1881); переклади творів Дж. Байрона, У. Шекспіра і «Краледворського рукопису».

Досягнення вченого були позитивно оцінені в науковому середовищі. Як наслідок, М. Костомарова обрали членом-кореспондентом Петербурзької АН (1876). Закінчився життєвий шлях цієї неординарної особистості 7(19) квітня 1885 р. у Санкт-Петербурзі.

